

Rapporter om Backsvale-sträck från Vänerns sydligaste del 1965 – 2025.

Bengt Legnell.

Stora mängder backsvalar samlades historiskt under vår och höststräck runt tre närbelägna lokaler runt Vänersborg vid Vänerns sydligaste del – Vänersborgsviken, Dättern och Hullsjön. Förmodligen samlades här den största delen av backsvalar som flyttar genom Sverige under höstflytten.

Uppgifterna nedan är hämtade från Artportalen. Under åren 1965 – 2008 är samtliga rapporter medtagna från dessa tre lokaler där minst 500 exemplar rapporterats. Mellan åren 2009 – 2025 har rapporter med minst 100 exemplar medtagits från dessa områden. Merparten av observationerna 1965 - 1987 är gjorda av Jan Mogol som gjorde sträck-räkningar från dessa tre områden. Mellan 1987- 2008 kommer de flesta rapporterna från Göran Darefelt.

Möjligen härstammar några av backsvälorna som rapporterats runt Hullsjön 2010-2025 från ett par mindre kolonier – 10-30 bohål vardera, som ligger i Vänersborgs och Trollhättans kommun.

Möjligen härstammar en del av backsvälorna som rapporterats vid Lockörns vadarstrand 2025 från en mindre koloni i Lidköping där 70 bohål och ett 50-tal svalar rapporterats.

Sammanfattning...och lite tankar.

Under 1960 – 1990-talet samlades jätteflokar med backsvalar i detta område för att rasta och äta upp sig på fjädermygg inför den långa flytten till Västafrika. Nästan varje år rapporterades dagsnoteringar på 10,000 exemplar eller fler under denna period. Den högsta noteringen gjordes av Uno Unger 25:e augusti 1965 då han beräknade att mellan 300,000 – 500.000 svalar övernattande i vassen vid Dättern.

SödraVänern verkade även att ha fungerat som en viktig sträcklokal med dagliga sträckobservationer som ofta räknades i flera tusental.

Inte bara runt den sydligaste delen av Vänern rapporterades jätteflokar av backsvalar. På Visingsö i Vättern räknades 10,000 sträckande backsvalar 13:e augusti 1972. Vid Asköviken utanför Västerås vid Mälaren uppnåddes dagssiffror med över 10,000 under augusti både 1976-1977.

Även dagsnoteringar av flockar med flera tusen exemplar rapporterades från andra mellan-svenska slättsjöar såsom Tåkern, Oset, Kvismaren och Roxen under 1970-talet. Liknande dags-siffror rapporterades även från Krankesjön och Vombsjön i Skåne under samma period.

Utöver ovan nämnda lokaler finns endast en knapp handfull rapporter med dags-siffror över 1000 backsvalar – ett par från Öland, en från Getterön, en från Umeå-älvens utlopp och evt någon till.

Vid sträckräkningen på Nabben, Falsterbo t.ex, finns endast tre dagsnoteringar med 1000-2000ex. Två gjordes under 1970-talet samt 15:e augusti 2016 då Nils Kjellén rapporterade 1238 backsvalar som sträckte ut över Nabben.

Statestiken från Nabben verkar inte ha återspeglat antalet flyttande backsvalar under denna tidsperiod. Mellan 1973 – 2024, 50 år, ligger årssiffrorna av utsträckande backsvalar ganska konstant på runt 2-3000 svalar med 5 undantag då antalet utsträckande svalar fördubblades. Se appendix 1.

Man kan undra varifrån denna mängd med backsvalar som rapporterades utmed södra Vänern under slutet av 1900-talet kommer? Var det enbart Skandinaviska svalar? Eller valde svalar från jättekolonierna som på den tiden var belägna utmed floderna som mynnar ut i Berents hav på Kolahalvön och Vita Havet runt staden Archangelsk att ta en västligare flyttväg - över Sverige? Det finns berättelser från denna tidsperiod om kolonier med åtskilliga 1000 häckande par utefter dessa floder.

En stor del av världens backsvalepopulation häckar i Ryssland. Med tanke på att man under denna tidsperiod reglerade de flesta större ryska vattendragen för att utvinna vattenkraft och till jättelika bevattningsprojekt. Vattnet från floderna som mynnar ut i Kaspiska och Svarta Havet samt Aralsjön användes t.ex. för att bevattna de jättelika bomulls-odlingarna i detta område – som på sina håll nästan helt torrlade vattenflödet. Man kan med detta i åtankarna fundera över hur det står till med backsvälorna i detta jättelika land.

År	Datum	Antal	Lokal	Aktivitet	Anmärkning
1965	Augusti				
	8	1063	Hullsjön		
	16	2500	Hullsjön		
	18	3000	Hullsjön		
	25	300000	Dättern	rastande	Mellan 300,000-500,000 backsvälar övernattade i vassen – Uno Unger
1968	Augusti				
	28	500	Hullsjön		
1975	Juli				
	25	5000	Dättern	födösökande	
	Augusti				
	4	30000	Hullsjön		Grovt räknat
1976	18	500	Hullsjön	rastande	
	28	2000	Hullsjön	rastande	Minst 2000
1979	Juli				
	28	3000	Hullsjön		
	30	5000	Hullsjön		
	Augusti				
	1	10000	Hullsjön		
	2	25000	Hullsjön		Uppskattat antal
	10	10000	Hullsjön		
	17	4000	Hullsjön		
	23	2000	Hullsjön		
	24	3000	Hullsjön		
	25	17500	N Timmerviken	Sträckande	Timmerviken ligger utmed Väneren ½ mil nordost om Vänersborg.
	28	5000	Hullsjön		
	31	5000	Hullsjön		
1980	Juli				
	22	1000	Hullsjön		
	Augusti				
	1	2000	Hullsjön		
	4	500	Vänersborgsviken		
	5	10000	Dättern		
	September				
	7	1200	Vänersborgsviken	sträckande	

1981	Juli				
	14	1400	Dättern		
	21	20000	Hullsjön	rastande	Samlades för nattkvist över sjön
	Augusti				
	5	1000	Vänersborgsviken	sträckande	
	6	75000	Hullsjön	rastande	Samlades för nattkvist över sjön
	8	1000	Hullsjön		
	14	6000	Vänersborgsviken	sträckande	
	16	2000	Hullsjön		
	16	10000	Vänersborgsviken		5000 gjorde sträckförsök men återvände
	18	500	Hullsjön		
	19	1000	Hullsjön		
	23	4000	Vänersborgsviken		
	30	1000	Vänersborgsviken		
År	Datum	Antal	Lokal	Aktivitet	Kommentar
1982	Augusti				
	11	500	Vänersborgsviken	Sträckande	
	13	600	Vänersborgsviken	Sträckande	
	14	1085	Vänersborgsviken	Sträckande	
	15	2700	Vänersborgsviken	Sträckande	
	16	850	Vänersborgsviken	Sträckande	
	19	2000	Hullsjön		
	21	5000	Hullsjön		
	21	750	Vänersborgsviken	Sträckande	
	22	4400	Vänersborgsviken	Sträckande	
	26	4000	Hullsjön		
	28	500	Vänersborgsviken	Sträckande	
	29	500	Vänersborgsviken	Sträckande	
	September				
	1	500	Dättern		
	2	800	Vänersborgsviken	sträckande	
	5	650	Vänersborgsviken	sträckande	
1983	Juli				
	31	1040	Vänersborgsviken	Sträckande	
	Augusti				
	3	1420	Vänersborgsviken	Sträckande	
	14	2000	Hullsjön		17:20 – 19:50. Övernattande?
	16	4000	Hullsjön		
	18	1500	Vänersborgsviken	Rastande	
	19	1500	Vänersborgsviken	Rastande	
	20	1500	Vänersborgsviken	Rastande	

1984	Augusti				
	1	5000	Hullsjön		
	14	2000	Vänersborgsviken	Sträckande	
	26	595	Vänersborgsviken	Sträckande	
1985	Augusti				
	10	2500	Hullsjön		
1987	September				
	1	2000	Hullsjön		18:50 – 20_10. Övernattande?
1992	Augusti				
	4	5000	Vänersborgsviken	födosökande	Tillsammans med 1000-tals torneglare & andra svalor
	4	10000	Vänersborgsviken		Under kvällen fördubblades antalet backsvalar.
	5	2500	Vänersborgsviken		
	9	1000	Vänersborgsviken	Sträckande	05:45 -09:10
År	Datum	Antal	Lokal	Aktivitet	Anmärkning
1992	Augusti				
	10	5000	Vänersborgsviken	Sträckande	05:10 – 09:20
	11	10000	Vänersborgsviken	Sträckande	05:00 – 09:20
	12	1500	Vänersborgsviken	Sträckande	05:15 – 09:10
	12	1000	Hullsjön	Rastande	
	13	70000	Vänersborgsviken	Sträckande	05:00 – 09:10
	14	10000	Vänersborgsviken	Sträckande	05:10 – 09:00
	15	7500	Vänersborgsviken	Sträckande	05:10 – 09_10
	16	3000	Vänersborgsviken	Sträckande	05:00 – 09:10
	17	7500	Vänersborgsviken	Sträckande	05:10 – 07:45
	18	2000	Vänersborgsviken	Sträckande	05:10 – 09:15
	18	500	Vänersborgsviken	Sträckande	15:30 – 19:25
	20	12000	Vänersborgsviken	Sträckande	05:15 – 08:45
	24	500	Vänersborgsviken	Sträckande	05:20 – 08:00
	24	500	Vänersborgsviken	Sträckande	11:30 - 13_00
	25	2500	Vänersborgsviken	Sträckande	05:20 – 08:45
	26	15000	Vänersborgsviken	Sträckande	05:20 – 08:40
	27	2500	Vänersborgsviken	Sträckande	05:30 – 08:30
	28	1500	Vänersborgsviken	Sträckande	05:30 – 08:30
	30	2500	Vänersborgsviken	Sträckande	05:30 – 08:30
	31	750	Vänersborgsviken	Sträckande	05:30 – 08:30
1993	Augusti				
	30	1005	Vänersborgsviken	Sträckande	05:30 – 10:45
1996	Maj				
	19	500	Dättern		
	Augusti				
1997	30	600	Hullsjön		
2003	Augusti				

	14	3500	Vänersborgsviken	Sträckande	18:30:00
	20	750	Vänersborgsviken	Sträckande	07:30 – 09:30
	23	2900	Vänersborgsviken	Sträckande	05:45-11:15
	23	1000	Vänersborgsviken	Sträckande	13:00-14:00
	24	650	Vänersborgsviken	Sträckande	06:50 – 10:15
	24	500	Vänersborgsviken	Sträckande	12:10 – 14:15
2005	Juli				
	30	500	Vänersborgsviken	Rastande	20:00:00
2006	Maj				
	18	500	Vänersborgsviken	Födosök	
	19	500	Vänersborgsviken	Sträckande	
2007	Maj				
	15	500	Vänersborgsviken		
År	Datum	Antal	Lokal	Aktivitet	Anmärkning
2007	Juli				
	27	750	Vänersborgsviken	Rastande	
	28	1000	Dättern		
	September				
	2	800	Vänersborgsviken	Sträckande	
2008	Augusti				
	6	650	Vänersborgsviken	Sträckande	
	7	500	Vänersborgsviken	Sträckande	
	10	1000	Vänersborgsviken	Sträckande	
	11	750	Vänersborgsviken	Sträckande	
	14	1500	Vänersborgsviken	Sträckande	
	15	1700	Vänersborgsviken	Sträckande	
	15	1000	Hullsjön		
2009	April				
	22	110	Vänersborgsviken	Rastande	Födosökande
	Maj				
	20	150	Hullsjön		
	Juli				
	21	350	Vänersborgsviken	Sträckande	
	30	200	Vänersborgsviken	Sträckande	
	31	250	Vänersborgsviken	Sträckande	
	Augusti				
	17	100	Vänersborgsviken	Sträckande	
	26	250	Vänersborgsviken	Sträckande	
	30	125	Vänersborgsviken	Sträckande	
	September				
	2	150	Vänersborgsviken	Sträckande	
	3	300	Hullsjön	Rastande	Födosökande

	4	100	Vänersborgsviken	Sträckande	
	5	200	Hullsjön	Rastande	Födosökande
2010	Maj				
	25	250	Vänersborgsviken		
	28	100	Vänersborgsviken		
	Augusti				
	5	200	Vänersborgsviken	Sträckande	
	12	500	Vänersborgsviken	Sträckande	
	24	100	Vänersborgsviken	Sträckande	
	25	300	Vänersborgsviken	Sträckande	9 till 11
	25	200	Vänersborgsviken	Sträckande	13 till 14
	26	150	Vänersborgsviken	Sträckande	
	28	120	Vänersborgsviken	Sträckande	
År	Datun	Antal	Lokal	Aktivitet	Anmärkning
2010	September				
	10	200	Vänersborgsviken	Sträckande	
2011	Augusti				
	24	300	Hullsjön		
2012	Augusti				
	7	100	Vänersborgsviken	Sträckande	
	23	100	Vänersborgsviken	Sträckande	
2013	Maj				
	12	100	Vänersborgsviken	Sträckande	
	13	200	Vänersborgsviken	Sträckande	
	Augusti				
	13	200	Vänersborgsviken	Sträckande	
	16	100	Vänersborgsviken	Sträckande	
	September				
	1	150	Hullsjön		
	3	150	Hullsjön		
2014	Maj				
	7	100	Vänersborgsviken	Rastande	Födosökande
	Augusti				
	20	100	Hullsjön		
	23	150	Vänersborgsviken	Sträckande	
2015	Maj				
	6	100	Vänersborgsviken		
	7	250	Vänersborgsviken		Mest ladsuvalor, ca. 4000
	13	200	Vänersborgsviken		
	14	100	Vänersborgsviken		
	16	500	Vänersborgsviken		Minst. Födosökande ibland ca. 6000 ladsuvalor
	17	250	Vänersborgsviken		På morgonen

	17	100	Vänersborgsviken		På eftermiddagen
	Juli				
	31	200	Vänersborgsviken	Sträckande	
	Augusti				
	28	200	Hullsjön	Sträckande	Förbiflygande
2016	Juli				
	13	200	Hullsjön	Sträckande	Många fler obestämda svalor sträckande på hög höjd
	Augusti				
	6	150	Vänersborgsviken		Förbiflygande
	7	150	Vänersborgsviken		Förbiflygande
	8	100	Vänersborgsviken		Förbiflygande 7-10
	8	150	Vänersborgsviken		Förbiflygande 12-13
	9	100	Vänersborgsviken		
År	Datum	Antal	Lokal	Aktivitet	Anmärkning
2016	Augusti				
	10	100	Vänersborgsviken		
	11	250	Vänersborgsviken	Sträckande	
2017	Maj				
	14	100	Vänersborgsviken		Mängder av tornseglare och svalor födosökande
	17	150	Vänersborgsviken		
	Augusti				
	8	100	Vänersborgsviken		
2018	Maj				
	2	100	Vänersborgsviken		Mängder av födosökande svalor
	4	150	Vänersborgsviken		Fodosökande på kvällen
	Augusti				
	20	200	Hullsjön		
	22	100	Hullsjön		
2019	Maj				
	2	100	Vänersborgsviken		Gott om födosökande hus, ladu & backsvalor
	4	150	Vänersborgsviken		
	27	200	Vänersborgsviken		Välde in tornseglare. Även ovanligt gott om hussvalor
	Augusti				
	23	350	Hullsjön		Årets toppnotering. 20/8 1968 fanns 10,000 här
2020	April				
	30	200	Vänersborgsviken		Lågt räknat
	Maj				
	10	500	Vänersborgsviken		Minst, ibland enorma mängder tornseglare & andra svalor
	11	250	Vänersborgsviken		
2021	Maj				
	18	100	Vänersborgsviken		

	Augusti				
	14	100	Dättern		Förbiflygande
2022	Maj				
	11	500	Vänersborgsviken		Enorma mängder födosökande svalor av olika slag
	13	100	Vänersborgsviken		
	24	250	Vänersborgsviken		
	Juli				
	26	150	Hullsjön		
2023	Maj				
	19	100	Vänersborgsviken		
	Juli				
	13	100	Hullsjön		100-150 backsvälar
	26	250	Vänersborgsviken		
År	Datum	Antal	Lokal	Aktivitet	Anmärkning
2023	Juli				
	27	300	Hullsjön		
	27	100	Vänersborgsviken		
	Augusti				
	9	370	Vänersborgsviken		
2024	Juli				
	11	280	Vänersborgsviken	Sträckande	Kom i stötar. 150+90+40
	17	100	Vänersborgsviken		
2025	Maj				
	4	110	Lockörns		Lockörns vadarstrand ligger utmed södra Vänern, någon kilometer norr om Lidköping
	5	120	Lockörns		Födosökande
	6	120	Lockörns		Födosökande
	17	275	Lockörns		Födosökande
	Juni				
	10	400	Lockörns		Födosökande
	26	200	Lockörns		Födosökande
	28	150	Lockörns		Födosökande
	29	150	Lockörns		Födosökande
	30	200	Lockörns		Födosökande
	Juli				
	3	150	Lockörns		Födosökande
	6	250	Lockörns		Födosökande
	8	300	Lockörns		Födosökande
	12	300	Lockörns		Födosökande
	Augusti				
	7	100	Hullsjön		Födosökande
	7	200	Lockörns		Födosökande

Appendix 1.

Backsvale sträck över Nabben, Falsterbo 1973 – 2025

Bengt Legnell

Uppgifterna tagna från sträckräcknar-loggen publicerad av Falsterbo Fågelstation.

År	Augusti.	September.	Oktober.	Totalt.
1973	637	1025	30	1692
1974	4049	3465	19	7533
1975	5102	4026	105	9233
1976	2220	1249	15	3484
1977	4654	2116	10	6780
1978	1328	1038	27	2393
1979	1411	1898	39	3348
1980	2045	2229	14	4288
1981	1363	1545	18	2926
1982	2028	1529	5	3562
1983	5656	2967		8623
1984	719	1628	2	2349
1985	2143	460	3	2606
1986	826	564	4	1394
1987	2998	414	3	3415
1988	1603	381	118	2039
1989	6052	1901		7953
1990	3303	590	25	3918
1991	3879	2217	4	6100
1992	2443	1481	1	3925
1993	1874	708	1	2583
1994	2010	666		2676
1995	2422	387	10	2819
1996	1750	223	4	1977
1997	1768	459	1	2228
1998	1032	184	1	1217
1999	506	280		786
2000	547	151	2	700
2001	1194	650	28	1872
2002	687	883	10	1580
2003	1563	1068	16	2647

2004	1137	1302	36	2475
2005	2065	430		2495
2006	3476	1508	16	5000
2007	1429	1090	3	2522
2008	2572	366	5	2943
2009	2456	1345	15	3816
2010	994	1084	31	2109
2011	1279	561	2	1842
2012	1059	938	9	2006
2013	2708	882	3	3593
2014	2503	809	10	3322
2015	1282	545	1	1828
2016	2995	658	6	3659
2017	1972	643	8	2623
2018	2484	494	3	2981
2019	5105	529	7	5641
2020	922	473	5	1400
2021	2664	376	7	3047
2022	1812	705	13	2530
2023	2401	230	19	2650
2024	2101	279	13	2393